

Publicatie-overzicht broedvogelonderzoek van het Contactorgaan voor Vogelstudie van de KNNV, 1966-1977

B. Loos jr. & Jaap Taapken

In 1966 startte het broedvogelonderzoek onder auspiciën van het Contactorgaan voor Vogelstudie van de KNNV en is nu haar 13e seizoen ingegaan.

Doel van het onderzoek is het bepalen of althans het op betrouwbare wijze schatten van het aantal broedparen van bepaalde vogelsoorten in Nederland.

De resultaten over de twee eerste jaren (1966 & 1967) verschenen in 'Natura' (jrg. 65, nr. 4), het orgaan van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) en tegelijkertijd in 'Het Vogeljaar' (jrg. 16, nr. 2). Helaas werden deze uitgebreide verslagen niet gecontinueerd.

Pas in 1971 verscheen er van de hand van J. Philippona, de toenmalige coördinator, een overzicht in 'Natura' waarin de vorderingen van de onderzoeken werden vermeld ('Het broedvogelonderzoek van het Contactorgaan voor Vogelstudie van de KNNV' Natura 68 (5): 77-79 - 1971).

Na 1971 is een vrij groot aantal artikelen en verslagen verschenen, gedeeltelijk in gestencilde vorm, een ander deel in tijdschriften als 'De Levende Natuur', 'Het Vogeljaar', 'Lepelaar', 'Limosa', 'Natura', 'Vanellus' en 'Watervogels'. Over één soort is een Wetenschappelijke Mededeling van de KNNV verschenen, namelijk over de Grutto.

Doordat de artikelen niet in één, maar in diverse tijdschriften gepubliceerd werden, was het voor vele medewerkers onmogelijk een overzicht te verkrijgen van de stand van zaken van de verschillende onderzoeken. Daarom leek het de bewerkers nuttig een overzicht samen te stellen waarin alle publicaties, die verschenen zijn naar aanleiding van de oproepen tot medewerking aan het broedvogelonderzoek, staan vermeld. Tot op heden zijn 30 vogelsoorten in het onderzoek betrokken. Van 16 soorten is het onderzoek afgesloten en zijn er één of meerdere publicaties verschenen. Van 8 soorten bleken de gegevens ongeschikt te zijn om voor een verantwoorde schatting van het aantal broedparen te gebruiken. Van 2 onderzoeken welke zijn afgesloten wordt nog een verslag verwacht, terwijl nog 4 soorten in de oproep van 1978 voorkomen.

In onderstaand overzicht zijn de volgende afkortingen gebruikt:

DLN = De Levende Natuur

VJ = Het Vogeljaar

VWG = Vogelwerkgroep

VM-KNNV = Wetenschappelijke Mededeling der Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.

I. Afgesloten onderzoeken waarover rapporten zijn verschenen:

1. Fuut - bewerkers: H. N. Leys, Diedenweg 14, 6717 KT Ede & J. J. F. E. de Wilde.
 - Het voorkomen van de fuut in Friesland in 1966. Vanellus 20 (4): 77-82.
 - Nestplaatskeuze en nestmateriaal bij Futen. DLN 71 (12): 265-272.
 - Voedselvluchten en jongenproductie bij de Futen van de Houtribsluizen.* DLN 72 (1): 11-18.

- De avifauna, in het bijzonder de broedvogels van de Houtribsluizen e.o.* DLN 72 (2): 40-45.
 - De avifauna, voornamelijk de niet-broedende vogels, van de Houtribsluizen e.o. DLN 72 (3): 67-69.
 - De avifauna van de Houtribsluizen e.a. Samenvatting van de artikelen in DLN. Deel 72 (1969). DLN 72 (8): 191-192.
 - Waarnemingen bij een broedpopulatie van futen (*Podiceps cristatus* L.) in Oostelijk Flevoland.* DLN 72 (5-6): 133-141.
 - Broed-populatie-dichtheden van de Fuut *Podiceps cristatus* (L.) in Nederland. DLN 72 (9): 201-208.
 - Het voorkomen van de fuut (*Podiceps cristatus* L.) in Nederland. Gestencild rapport Rijksinstituut voor Natuurbeheer, 152 blz. (1970).
 - Het voorkomen van de Fuut *Podiceps cristatus* L. in Nederland. *Limosa* 44 (3-4): 133-183.
- Met een * gemerkte artikelen werden samen met J. Marbus gepubliceerd.
2. **Dodaars** - bewerkers: D. Dekker & M. van Herp, p/a Meeuwstraat 1, 1546 LR, Jisp.
 - De Dodaars als broedvogel in 1966. *Natura* 64 (3): 59-61.
 - De telling van dodaarsbroedsels in 1967. *VJ* 16 (2): 514-516 & *Natura* 65 (4): 46-48.
 3. **Blauwe Reiger** - bewerkers: A. A. Blok & M. Roos, p/a Instituut voor Taxonomische Zoölogie, afd. Vogels, postbus 20125, 1000 HC Amsterdam.
 - De Blauwe Reiger in Nederland . . . Wel of wee? - I. *VJ* 21 (2): 338-346.
 - De Blauwe Reiger in Nederland . . . Wel of wee? - II. *VJ* 21 (3): 361-367.
 - Blauwe Reiger. Vogels van Friesland. Deel I (1976): 124-146.
 - Blauwe Reiger census 1970-1976. *VJ* 25 (5): 205-223.
 4. **Boomvalk** - bewerkster: R. Dantuma, Apollo 30, 9602 HM Hoogezaand.
 - De boomvalk in Nederland in 1976. *VJ* 16 (2): 516-518 & *Natura* 65 (4): 48-50.
 5. **Torenvalk** - bewerkers 1966-1968: F. J. Koning, Belkmerweg 35, 1754 GA Burgervlotbrug. 1974-1976: B. Loos jr., Minervaplein 6, 3581 XN Utrecht.
 - F. J. Koning: Het voorkomen van de Torenvalk in Nederland. Gestencild rapport, 5 pag.
 - F. J. Koning: Het voorkomen van de torenvalk in Nederland. *VJ* 16 (2): 519-520 & *Natura* 65 (4): 51-52.
 6. **Grutto** - bewerkster: Th. Mulder, Westerhoutpark 19, 2012 JL Haarlem.
 - De Grutto in Nederland. Aantallen, verspreiding, terreinkeuze, trek en overwintering. WM-KNNV, No. 90 (1972), 52 pag.
 7. **Huiszwaluw** - bewerkster: J. Philippona, Noordermeent 29, 8317 AA Kraggenburg (Noord-oostpolder).
 - De tellingen van de huiszwaluw in 1967. *VJ* 16 (2): 522-524 & *Natura* 65 (4): 54-56.
 - De Huiszwaluw - *Delichon urbica*. Aantallen en verspreiding in Nederland. DLN 77 (2): 34-43.

Een derde artikel wordt nog verwacht.
 8. **Oeverzwaluw** - bewerkster: H. N. Leys, Diedenweg 14, 6717 KT Ede.
 - Voorlopige resultaten van de Oeverzwaluw-inventarisatie in 1971 in Nederland. Gestencild rapport, 6 pag.
 9. **Gele kwikstaart** - bewerkster: J. J. Frieswijk, G. Terborgstraat 51 III, 1071 TL Amsterdam.
 - De Gele kwikstaart als broedvogel. DLN 72 (1): 18-20.
 - De gele kwikstaart als broedvogel in 1967. *VJ* 16 (2): 530-531 & *Natura* 65 (4): 62-63.
 10. **Paapje** - bewerkster: J. J. Frieswijk, G. Terborgstraat 51 III, 1071 TL Amsterdam.
 - Het Paapje als broedvogel. *Natura* 70 (3): 42-45.
 11. **Braamsluiper** - bewerkster: Jaap Taapken, Utrechtseweg 43, 1213 TL Hilversum.
 - Eerste resultaten van een onderzoek naar het voorkomen van de braamsluiper. *VJ* 16 (2): 527-530 & *Natura* 65 (4): 59-62.
- Wegens vergaande onvolledigheid heeft het weinig zin verdere gegevens te publiceren.
12. **Boomklever** - bewerkster: A. de Vries, Jachtweg 9, 6813 BT Arnhem.
 - Jaarverslag betreffende voorkomen en verspreiding van de Boomklever in Nederland. Gestencild rapport, 6 pag.
 - Gedrag, voorkomen en verspreiding van de boomklever (*Sitta europea*) in Nederland — 1973, 1974 en 1975. Mededelingenblad van de KNNV-VWG Wageningen 17 (1): 24-27.
 - Gedragwijze van de Boomklever in Nederland, 1978. Mededelingenblad KNNV-VWG Wageningen, in voorbereiding.
 - De Boomklever in Nederland. De Lepelaar nr. 53: 7-9.
 13. **Geelgors** - bewerkster: J. Reynders, Nieuwe Meerdijk 382, 1171 NX Badhoevedorp.
 - Geelgorsinventarisatie in 1966. *Natura* 64 (3): 73-76.
 - De geelgors-inventarisatie in 1967. *VJ* 16 (2): 531-532 & *Natura* 65 (4): 63-64.
 - De Geelgors als broedvogel in Nederland. DLN 76 (10): 217-230.
 14. **Appelvink** - bewerkers N. van der Beek & A. Smit, p/a Lugtenbergweg 38, 8071 XH Nunspeet.
 - Voorlopig verslag Appelvink-inventarisatie. Gestencild, 3 pagina's, incl. kaartje (november 1972).
 - Voorlopig verslag Appelvink-inventarisatie. DLN 76 (2): 45-47.
 15. **Wielewaal** - bewerkster: M. Bouman, Naarderstraat 265, 1272 NR Huizen.
 - De Wielewaal in Nederland. Verslag nr. 230 (1974) van de Landbouwhogeschool, Wageningen, 16 figuren, 34 pag.

Een tweede artikel wordt binnenkort verwacht.
 16. **Roek** - bewerkster: H. R. Feyen, Schelpenkade 56, 2313 ZZ Leiden.
 - Een analyse van de achteruitgang van de roek in Nederland. De economische betekenis van de roek. Gestencild rapport van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (1970), 108 pag.
 - Over het voedsel, het voorkomen en de achteruitgang van de Roek *Corvus frugilegus* in Nederland. *Limosa* 49 (1-2): 28-67.
 - Verslag van de roekeninventarisatie 1967. *VJ* 16 (2): 524-526 & *Natura* 65 (4): 56-58.

II. Gestaakte onderzoeken:

1. **Bosuil & 2. Ransuil** - bewerker: J. B. Buker, Willem Mollhof 9, 1065 AH Amsterdam.
Respons op de oproep om gegevens van deze twee soorten was dermate gering dat het onmogelijk was een verantwoorde schatting van het aantal broedparen te maken.
3. **Gierzwaluw** - bewerker: N. A. Ferbeek, De Slag 20, 9202 VZ Drachten.
— Inventarisatie van de gierzwaluw. VJ 16 (2): 520-522 & Natura 65 (4): 52-54.
Deze soort bleek zich niet te lenen voor een telonderzoek binnen dit kader. Het zou té intensieve controle geëist hebben van de vele plaatsen waar Gierzwaluwen broeden.
4. **Grauwe Klauwier** - bewerker: J. A. J. Vink, Julianalaan 72, 1483 VM De Rijp.
Wegens onvolledigheid van de gegevens zal er geen publicatie kunnen verschijnen.
5. **Zwarte Roodstaart & 6. Putter** - bewerkers: B. van de Veen & D. A. Vleugel, p/a A. de Haenstraat 53, 2563 BR 's-Gravenhage.
Het enige onderzoek waarvan helaas vrijwel niets bekend is geworden.
7. **Sprinkhaanrletzanger** - bewerker: K. de Vries & P. J. Zomerdijs, Kalmanstraat 21, 1817 HV Alkmaar.
Onderzoek in vroege fase gestopt.
8. **Fluiter** - bewerker: J. W. D. Loode, Kievitlaan 31, 3738 EP Maartensdijk.
Voor deze soort geldt hetzelfde als voor de Bosuil en Ransuil.

III. Afgesloten onderzoeken waarover nog geen rapporten verschenen zijn:

1. **Boerenzwaluw** - bewerker: J. Philippona, Noordermeent 29, 8317 AA Kraggenburg (Noord-oostpolder).
Er zijn gegevens van ongeveer 50 medewerkers ontvangen. Deze gegevens zijn echter nog niet uitgewerkt. Dit zal waarschijnlijk spoedig geschieden. De gegevens kunnen helaas niet leiden tot veel inzicht in de totaalpopulatie, maar zijn wel anderszins bruikbaar.
2. **Klapexster** - bewerker: J. C. P. van Kessel, Evestraat 18, 5503 XN Veldhoven.
Samen met Jaap Taapken en J. C. Golsteyn werd in 'Het Vogeljaar' 23 (6): 294-296 (zie ook 24 (1): 40), een artikelje gepubliceerd over de zeer opvallende trek van deze soort in het najaar van 1974 en winter 1974/1975.
Verder werd de tekst geleverd over deze soort voor 'Vogels van Friesland'. Deel III dat in voorbereiding is.
Naar verwachting zal in 1978 nog een artikel met resultaten van dit onderzoek verschijnen.

IV. Lopende onderzoeken:

1. **Grote Gele Kwikstaart & 2. Ijsvogel** - bewerkers: P. L. Meininger, Grevelingenstraat 53, 4335 XC Middelburg (voor de gegevens uit Zeeland, Noord- en Zuid-Holland en Utrecht). R. Kwak & T. Heijnen, Jan Sluijtersweg 26, 5645 JD Eindhoven.
— De ijsvogel in Twente. Ficedula 5 (2): 33-40.
— Het creëren van kunstmatige nestgelegenheden voor de Ijsvogel. VJ 24 (4): 204-208.
— Verloop en enige voorlopige resultaten van het onderzoek aan Ijsvogel en Grote Gele Kwikstaart in Nederland. Gestencild rapport, 4 pag.
— Beschermingsmaatregelen voor de Ijsvogel (*Alcedo atthis*). VJ 25 (4): 187.
— De Ijsvogel als broedvogel in Nederland in 1975 en 1976. VJ 26 (1): 10-12.
 3. **Grauwe Gors** - bewerker: R. Meijer, woonark 'Aythya', Rivierdijk 2a, 3361 AP Sliedrecht.
— Gegevens over de Grauwe Gors gevraagd. VJ 24 (2): 91-93.
— Broedseizoen 1976 was slecht voor de Grauwe Gors. VJ 25 (2): 87-89.
 4. **Regenwulp** - bewerker: A. J. van Dijk, Ootmandijk 1, 7975 PR Uffelte.
— Slaapplaatsstellingen van de Regenwulp (*Numenius phaeopus*) op doortrek in Drenthe. Watervogels 1 (1): 11-14.
— Onderzoek naar het voorkomen van de Regenwulp in Nederland. Vanellus 30 (2): 91-93.
— Onderzoek naar de Regenwulp in Nederland en België. VJ 25 (2): 89-91 (aan dit artikel vertelenden H. Voet & H. van Vugt hun medewerking).
- B. Loos jr., Minervaplein 6, 3581 XN Utrecht, technisch lid van het Contactorgaan: inventarisatie soorten & Jaap Taapken, Utrechtseweg 43, 1213 TL Hilversum, technisch lid van het Contactorgaan: publicistische aangelegenheden.

Reuzenreiger in Nederland

Op circa 15 april 1977 vertoonde zich een Reuzenreiger (*Ardea goliath*) op het terrein van de Willem III-kazerne te Amersfoort. De vogel werd daar enkele opeenvolgende dagen waargenomen door mej. A. Hemels (Randenbroekerweg 37) en door A. J. Hemels (Randenbroekerweg 34). De vogel opereerde daar geheel onafhankelijk van de Blauwe Reigers die er dichtbij in een kolonie broedden (Stadspark Randenbroek).
Kenmerken: in alle onderdelen robuuster dan de Blauwe Reiger, onder andere zwaar-

dere snavel en kop, dikkere hals, grotere donkere schouderplek, in rust vleugelpunten en staart tot op de grond, uitgebreider borstversiering. Maakt in vlucht ook de indruk van een zeer grote vogel. Laatste waarneming in 1977 op 19 april, op grote hoogte wegvliegend.

In 1978 werd een dergelijke vogel (zelfde exemplaar?) meerdere malen door mij waargenomen in het Ankeveense plassengebied. De eerste keer in het voorjaar, verder op 14 en 30 juni, 4 en 9 (met A. J. Hemels) en 15 juli 1978. Sindsdien daar niet meer aangetroffen.

- H. Stein, Laapersweg 14, Hilversum.